

вєдь // Особа в укр. архівістиці: Бібліогр. нариси. К., 2001. С. 142–160; Шабалина Н. Биография В. И. Веретенникова в свете новых архивных источников // Пам'ятки: Археограф. щорічник. К., 2003. Т. 4. С. 184–191.

Арх.: ВР ДРМ. Ф. 126; ЦДАВО України. Ф. 14. Оп.1.

С. М. Ляшко

ВОЛОБУЄВ (Волобуєв-Артемов) Михайло Симонович [11(24).01.1903, м. Миколаїв – 20.06.1972, Ростов-на-Дону, Росія] — економіст, педагог.

Народився у родині бухгалтера міської управи та приватної вчительки. Навчався у Миколаївській гімназії. Вищу освіту здобув екстерном, закінчивши економічний відділ Харківського інституту профосвіти. 1921–22 рр. був заступником завідуючого Миколаївського, а потім Вінницького губвідділів політосвіти. З 1923 р. викладав в Харкові економічні та фінансові дисципліни в фармацевтичному, фінансово-економічному технікумах, Інституті народної освіти, механіко-машинобудівному інституті (1930–33; завідувач, професор кафедри політичної економії), член, згодом заступник голови Колегії Головополітосвіти (з 1927). Член КП(б)У (1920–33). У 1928 у журналі “Більшовик України” опублікував дискусійну статтю “До проблеми української економіки”, в якій відстоював економічну самобутність і самостійність України, вважав економіку центральною частиною національного питання, заперечував теорію єдності російської дореволюційної економіки, розглядав Україну як самостійний “історично оформлений народногосподарський механізм” із власним

шляхом розвитку. Вносив конкретні пропозиції з розширення прав українських економічних центрів, зберігаючи за Держпланом СРСР “загальнодирективні функції”, виступав проти вивезення господарчих прибутків за межі України, пропонував переглянути плани індустріалізації. Одночасно наголошував, що ліквідація “провінційного становища” української мови, літератури, культури забезпечить Україні нестримний розвиток продуктивних сил. Стаття М. С. Волобуєва набула значного політичного резонансу як економічна платформа “національного ухилу”, “українського націоналізму”. Погляди М. С. Волобуєва зазнали різкої критики. Саме тоді з’явилося поняття “волобуєвщина”. Вчений примушений був відмовитися від них. Однак 07.12.1933 був заарештований за участь у “українській контрреволюційній організації, що нібито прагнула повалення Радянської влади збройним шляхом”. Засуджений до 5 років виправно-трудоих таборів, а згодом за зміненим вироком висланий до Казахстану. Після звільнення жив і працював у Краснодарському краї РФ. У період Другої світової війни зі спеціальним розвідницьким завданням НКВД працював кореспондентом фашистської газети “Кубань”. Після війни працював завідувачем кафедри у Ростовському фінансово-економічному інституті (з 1948), викладав у Донецькому торговельному інституті (з 1961). У 1957 р. реабілітований. В останні роки через бронхіальну астму повернувся до Ростова-на-Дону, де й помер.

Тв.: До проблеми української економіки // Більшовик України.

1928. № 2–3; Лист до редакції журналу “Більшовик України” // Там само. № 21–22; Проти економічної платформи націоналізму (До критики волобуївщини) // Там само. 1930. № 5–6, 7.

Лит.: Виступи проти В.: *Річицький А.* До проблеми ліквідації пережитків “колоніальності та націоналізму”: відповідь Михайлу Волобуєву // *Більшовик України*. 1928. № 2. С. 73–93; № 3. С. 64–84; *Гірчак Є.* Платформа українського націоналізму // *Більшовик України*. 1928. № 6. Дослідження: *Шановал Ю. І.* “Я помилявся, взявши на себе провину...” До 90-річчя М.С. Волобуєва-Артемова // З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ. 1994. № 1; *Його ж.* Людина і система. Штрихи до портрета тоталітарної доби в Україні. К., 1994; *Його ж.* Волобуєв (Артемов) М. С. // Довідник із історії України. К.: Генеза, 2001. С. 125–126; Волобуєв М. С. // Провідники духовності в Україні. К., 2003. С. 380–381; *Шановал Ю. І.* Невигадані історії. К., 2004. С. 193–202.

Ікон.: ЕІУ. К., 2003. Т. 2. С. 614.

С. М. Ляшко, В. М. Даниленко

ГЕНІНГ Володимир Федорович (10.05.1924, с. Підсоснове, Алтайського краю, Росія – 29.10.1993, Київ) — історик, археолог, організатор науки.

Походив з родини німецьких переселенців. У роки Великої Вітчизняної війни був мобілізований і направлений на будівництво залізниці на Півночі. Закінчив історико-філологічний факультет Пермського (Молотовського) університету (1947–52). Своїм учителем В.Ф. Генінг вважав О. М. Бадера.

Перші археологічні дослідження пов’язані з Прикам’єм. 1955–58 рр. навчався в аспірантурі Інституту мови, літератури й історії Казанської філії АН СРСР. Матеріали із стародавньої історії та археології Прикам’я стали темами спеціальних монографічних досліджень та основою кандидатської та докторської дисертацій (1959, 1974). У 1960–74 рр. працював на посаді доцента в Уральському університеті (м. Свердловськ). За роки роботи в університеті найбільш повно реалізувалися організаторські та творчі здібності вченого. Було здійснено суцільне археологічне обстеження Уральсько-Західносибірського регіону, складено карти археологічних пам’яток, проведено їх культурно-хронологічну атрибуцію, отримані в процесі розкопок матеріали систематизовано у понад 20 археологічних культур. Наукові і прикладні здобутки дали вченому підстави для осмислення та висвітлення соціально-історичного розвитку давніх суспільств. Саме тут В. Ф. Генінг створив Уральську археологічну школу.

1974–87 рр. — заступник директора Інституту археології АН УРСР. 11 років очолював створений уперше в історії радянської археології відділ теорії та методики археології. Займався розробкою теоретичних проблем археології, зокрема, методами та методиками археологічних досліджень і втіленням їх у практику. Розробив концепцію предмету і об’єкту археологічної науки, археологічної культури, її матеріального і соціального змісту. Разом із однодумцями на базі дослідницьких програм поєднав теоретичні та історичні рівні досліджень. Розробив